

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра міжнародних економічних відносин

**РЕФЕРАТ**  
**кваліфікаційної роботи**  
**на здобуття освітнього ступеня магістра**  
зі спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини  
за освітньо-професійною програмою  
«Міжнародні економічні відносини»

на тему: **«РІВЕНЬ ВПЛИВУ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА  
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ»**

**Виконавець:**

студентка ЦЗФН, гр. бзф13

Гнатенко Карина Віталіївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

\_\_\_\_\_  
/підпис/

**Науковий керівник:**

к.е.н., доцент

Воронова Олена Вікторівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

\_\_\_\_\_  
/підпис/

ОДЕСА – 2021

## ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

**Актуальність роботи.** Регіони на сучасному етапі економічного розвитку починають відігравати значну економічну, соціальну та технологічну роль в становленні територіальної інфраструктури кожної конкретної країни. Стабільний розвиток регіонів можливий лише за умови потужного та безперервного інвестиційно-інноваційного стимулювання регіональної економіки. Незрілість інвестиційного ринку ускладнює виконання багатьох економічних завдань, що потребує нових економічних розробок у сфері регіональної економіки. Пожвавлення інвестиційної діяльності є важливим компонентом в динамічному розвитку регіону, адже завдяки обсягам інвестицій визначаються темпи економічного зростання. Наразі за умов дефіциту фінансових ресурсів в регіонах, саме інвестиційні стимули мають стати поштовхом до їх ефективного розвитку. Тому на сучасному етапі розвитку продуктивних сил перед регіонами постала об'єктивна необхідність активізації інвестиційної діяльності та вирішення проблем інвестиційного розвитку. Складність і недостатня розробленість його механізмів, а також системи управління цим процесом, наявність низки невирішених питань, об'єктивна необхідність їх аналізу та наукового обґрунтування зумовили вибір теми дослідження.

Дослідженню теми впливу іноземних інвестицій на соціально-економічний розвиток регіонів присвятили свої роботи Маргіта Н.О., Голева Г.А., Грушко В.І., Ващук О.А., Єрмакова О.А., Паук М.І., Харламова Г.О., Даниленко А.І., Ахламов А.Г., Карпенко Л.М., Козинський С.М., Швець І.В., Паливода К. В., Іванова М., Толстанов О. К.. Незважаючи на велику кількість наукових публікацій, питання впливу іноземних інвестицій на регіональний розвиток не втрачають своєї актуальності.

**Мета і завдання кваліфікаційної роботи.** Метою роботи є теоретичний огляд впливу іноземного інвестування на соціально-економічну сферу життя та розробка практичних можливостей стимулювання інвестиційного потенціалу регіону через формування сприятливого для інвестицій клімату, активізації залучення іноземних інвесторів в процес розвитку Одеської області.

Для досягнення поставленої мети було визначено наступні завдання:

- 1) розглянути та узагальнити теоретичні основи щодо поняття та класифікації інвестицій;
- 2) визначити підходи та методи до оцінки впливу іноземних інвестицій на соціально-економічний розвиток регіону;
- 3) проаналізувати сучасні показники соціально-економічного стану Одеського регіону та наявних передумов для інвестування;
- 4) провести оцінку джерел та кількості надходжень іноземних інвестицій в Одеську область та визначити їх значення для економіки регіону;
- 5) провести аналіз факторів, що мають ключову роль в активізації динаміки інвестиційного розвитку Одеської області;
- 6) дослідити інвестиційну стратегію «Одеса 5Т» як провідний захід стимулювання іноземного інвестування в регіоні;
- 7) розробити модель для привернення уваги іноземних інвесторів до Одеського регіону.

**Об'єктом дослідження** даної роботи є іноземні інвестиції в Одеську область як фактор соціально-економічного розвитку регіону

**Предметом дослідження** теоретико-практичні рішення щодо вдосконалення керівництва інвестиційними процесами області

**Методи дослідження.** Методологічну основу дослідження складає загальнонаукові та спеціальні методи пізнання економічних явищ, положення фундаментальних праць з інвестиційної діяльності на регіональному рівні. Для теоретичного узагальнення понять «інвестиції» та «іноземні інвестиції» використано структурний аналіз і синтез. За допомогою методів порівняння, логічного аналізу, експертної оцінки та статистичного методу визначено основні завдання організації та активізації інвестиційної діяльності на регіональному рівні.

**Інформаційна база роботи.** В ході написання роботи були використані матеріали статистичних збірників Головного управління статистики у Одеській області, інвестиційні паспорти Одеської області, Програма залучення інвестицій в економіку Одеської області, Закон України Про режим іноземного інвестування, моніторинг соціально-економічного розвитку регіонів за 2020 рік, наукові статті щодо впливу іноземних інвестицій на розвиток економіки регіону.

**Публікації та апробація результатів дослідження.** За результатами виконання кваліфікаційної роботи опубліковано тези Гнатенко К. «Роль прямих іноземних інвестицій у забезпеченні соціально-економічного розвитку регіону» // І Всеукраїнська науково-практична інтернет конференція з міжнародною участю «Світова економіка та міжнародні економічні відносини: сучасний стан та перспективи розвитку», 3-4 листопада 2021, Одеса

**Структура та обсяг роботи.** Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (84 найменування) і додатків. Загальний обсяг роботи становить 108 сторінки. Основний зміст викладено на 83 сторінках. Робота містить 8 таблиць та 16 рисунків.

## ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні засади впливу іноземних інвестицій на розвиток регіонів**» розглянуто теоретичні аспекти впливу інвестицій на соціально-економічний розвиток регіонів, проаналізовано методи оцінки впливу іноземних інвестицій на стан економіки.

У другому розділі «**Аналіз впливу іноземних іноземних інвестицій на розвиток Одеської області**» Проаналізовано провідні джерела надходжень іноземних інвестицій в економіку Одеської області та їх роль в реалізації соціально значущих проєктів і розвитку економіки регіону в цілому. Виокремлено ключові переваги області, що потенційно є каталізаторами інвестиційної привабливості одеського регіону.

У третьому розділі «**Заходи збільшення іноземного інвестування в Одеську область**» Запропоновану програму впровадження проєктів, що сприяють залученню іноземних інвестицій в Одеську область, знайдено систему інформаційно-

аналітичної оцінки ефективності цих проектів та запропоновано модель вдосконалення інвестиційного клімату Одеської області в цілому.

## ВИСНОВКИ

Дана дипломна робота має на меті проаналізувати теоретичні засади здійснення інвестиційної діяльності, прослідкувати взаємозв'язок між іноземними інвестиціями та соціально-економічним благополуччям, а також розробити власні рекомендації щодо поліпшення інвестиційного клімату регіону. Відповідно до завдань, в результаті дослідження теми впливу іноземних інвестицій на соціально-економічний розвиток Одеської області було сформульовано наступне.

1. В економічному зростанні сучасного світу інвестиції відіграють домінуючу роль, і безпосередньо за економічним визначенням можуть розглядатися як компенсація суб'єктів господарювання за відмову від поточного споживання в рахунок майбутньої вигоди від приросту капіталу. Проаналізувавши термінологію слова інвестиції можна дійти висновку, що як в зарубіжних, так і в вітчизняних підходах існують розбіжності, однак спільною рисою є те, що інвестиції безпосередньо пов'язані з отриманням доходу як кінцевої мети інвесторів. Таким чином широке розуміння інвестицій дозволяє визначити їх як «вкладення капіталу з метою примноження». Однак важливо відзначити, що приріст цього капіталу має бути достатнім для компенсації відмови від поточного споживання та покрити збитки від можливих інфляційних процесів. Класифікація іноземних інвестицій проводиться за досить широким спектром ознак, залежно від планування, оподаткування, форми власності, і т.д.

2. Виняткове значення інновацій у конкурентній боротьбі, з одного боку, та визначальна роль інноваційно-технологічної компоненти розвитку економіки регіону з іншого – актуалізують питання взаємодії між іноземними інвесторами та регіонами, що приймають, у галузі НДДКР. Щодо методів оцінки впливу іноземних інвестицій на розвиток регіону, сьогодні існує два найбільш поширених напрямки моделювання впливу іноземного капіталу на економічні процеси. Першим є широко поширений метод, що полягає у відстежуванні впливу іноземних інвестицій на економічне зростання. Цей метод є найбільш популярним серед вітчизняних науковців. Другий спосіб полягає у вивченні факторів, що мають найбільш значущий вплив на розмір іноземних інвестицій.

3. На підставі даних офіційної статистики, а також даних від центральних і місцевих органів виконавчої влади здійснено оцінку областей України за 60-ма показниками, що описують ситуацію по 12 напрямкам соціально-економічного розвитку регіонів. Відповідно до результатів моніторингу соціально-економічного розвитку регіонів за 2020 рік Одеська область посідає 13 місце серед інших областей України за сукупністю всіх розглянутих показників.

4. За підсумками 2019 року відбувся перерозподіл обсягів іноземних інвестицій за видами економічної діяльності. Станом на 31.12.2020 року промисловість з обсягом ПІІ 407,4 млн.дол. США поступилася лідируючими позиціями сфері транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрській діяльності (593,4

млн.дол. США). Проаналізувавши географічну структуру припливу іноземних інвестицій в Одеську область на початок року в 2009-2019 роках, можна підсумувати, що до основних країн-інвесторів входять: Кіпр, Сінгапур, Нідерланди, Велика Британія, Німеччина, США, Франція, Манако, Швейцарія, Віргінські Острови (Британія). При цьому процес зростання іноземних інвестицій в Одеський регіон відбувався поступово починаючи з 2009 – 2014 рр., після чого мав різкий спад до 2018 р. і позитивну динаміку знов у 2019 р., що більшою мірою було обумовлено конфліктом на Сході та анексією АР Крим.

5. Для інтенсифікації використання економічного потенціалу та покращення інвестиційного клімату регіону варто посилити роботу в наступних напрямках:

- a) Оптимізація співвідношення державних, регіональних та місцевих інтересів;
- b) Удосконалення конкурентоспроможності місцевої інфраструктури та виробництва;
- c) Формування інвестиційної політики відповідно до потреб і специфіки функціонування місцевої економіки;
- d) Підтримка різних форм власності, зокрема МСП;
- e) Пошук оптимальної стратегії ефективного використання місцевих ресурсів в контексті зменшення відходів

6. З метою розвитку комфортного та безпечного міста, яке стане прикладом успішного вкладення іноземних інвестицій в регіон, у 2016 році була прийнята інвестиційна стратегія міста «Одеса 5Т». П'ять основних напрямків розвитку – транспорт, туризм, торгівля, технології та траст – є ключовими бізнес-активами міста, залучення інвестицій до яких є найбільш перспективними у прагненні реалізувати багато корисних і прибуткових проектів у міському просторі. Стратегія «Одеса 5Т» створена з метою сприяння ефективним зустрічам вітчизняних та іноземних інвесторів та підприємців. Одеса поєднує в собі найбільший морський порт, розвинену промисловість, курортно-відпочинковий комплекс, транспортну, фінансову та соціальну інфраструктуру. З такою комбінацією потенційно прибуткових ресурсів та напрямків для інвестицій, Одеса може бути найбільш популярним за кордоном містом України. Це робить це місто вдвічі привабливим для інвестицій.

7. Враховуючи всі вищенаведені дані щодо інвестиційного клімату в Одеській області, очевидно, що регіон, навіть за наявності великої кількості ресурсів та економічних переваг, потребує стимулів для збільшення іноземних інвестицій. Рекомендовано для покращення інвестиційного клімату регіону вжити наступних заходів:

- a) Створення сприятливих умов для інвесторів у вигляді пільг
- b) Переходити до обслуговування інвестиційного процесу, цілеспрямованого формування позитивного та конкурентоспроможного інвестиційного клімату, а також підтримки підприємництва та інвестиційної діяльності не гаслами, а фактично.
- c) Створення інвестиційної бізнес-спільноти, на зразок інвестиційних клубів. Учасники таких клубів не лише обмінюються між собою досвідом та знаннями, а й спільно вкладають гроші у стартапи та підприємства. Першочергово базою для створення такого бізнес-простору може виступати

вищезгаданий проект «Інвестиційна стратегія «Одеса 5Т»», оскільки має досить широку напрацьовану базу місцевих компаній, що є потенційними реципієнтами інвестицій а також досить широкі міжнародні зв'язки, оскільки співпрацює з міжнародними організаціями в залученні коштів для реалізації соціально-важливих проектів регіону.

- d) Залучення «Бізнес-ангелів», які інвестують у стартапи на ранній стадії в обмін на частку в компанії. Такі інвестиції є переважно одноразовими і спрямовані на полегшення запуску стартапу, однак бізнес-ангельське інвестування є одним з найважливіших елементів нової економіки - економіки знань. Інвестуючи у технології, інтелект, креативні команди, бізнес-янгол закладає майбутнє благополуччя для себе, партнерів, країни

## АНОТАЦІЯ

**Гнатенко К.В. Рівень впливу іноземних інвестицій на соціально-економічний розвиток Одеської області.**

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» за освітньою програмою «Міжнародні економічні відносини». - Одеський національний економічний університет. - Одеса, 2021 р.

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження даної роботи є іноземні інвестиції в Одеську область як фактор соціально-економічного розвитку регіону

У роботі розглянуто теоретичні аспекти впливу інвестицій на соціально-економічний розвиток регіонів, проаналізовано методику оцінки іноземних інвестицій на стан економіки.

Проаналізовано провідні джерела надходжень іноземних інвестицій в економіку Одеської області та їх роль в реалізації соціально значущих проектів і розвитку економіки регіону в цілому. Виокремлено ключові переваги області, що потенційно є каталізаторами інвестиційної привабливості одеського регіону.

Розглянуто наявні в області проекти, що сприяють залученню іноземних інвестицій та запропоновано методи для вдосконалення інвестиційного клімату Одеської області в цілому.

**Ключові слова:** іноземні інвестиції, інвестиційний клімат, соціально-економічний розвиток, регіональний розвиток, Інвестиційна стратегія «Одеса 5Т», інвестиційна привабливість.

## ANNOTATION

**Gnatenko K.V. The level of influence of foreign investments on the socio-economic development of Odessa region**

Qualifying work for a master's degree in specialty 292 «International Economic Relations» in the educational program «International Economic Relations». - Odessa National Economic University. - Odessa, 2021.

The master's thesis consists of three sections. The object of study of this work is foreign investment in the Odessa region as a factor of socio-economic development of the region

The paper considers the theoretical aspects of the impact of investment on the socio-economic development of the regions, analyzes the methodology for assessing foreign investment in the economy.

The leading sources of foreign investment in the economy of Odessa region and their role in the implementation of socially significant projects and economic development of the region as a whole are analyzed. The key advantages of the region, which are potentially catalysts for investment attractiveness of the Odessa region, are highlighted.

The existing projects in the region that promote foreign investment are considered and methods are proposed to improve the investment climate of Odessa region in general, in particular by creating an economically attractive climate for investment in the region due to favorable investment conditions and creating a business company in the form of investment club. the level of awareness of potential investors about the existing prospects for development.

**Key words:** foreign investments, investment climate, socio-economic development, regional development, Investment strategy "Odessa 5T", investment attractiveness.